

POLISISTEMUL LITERAR ȘI CULTURAL ȘI PROBLEMA LITERALISMULUI ÎN CADRUL ACTULUI TRADUCERII

Irina-Marinela DEFTU

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România

In this work we intend to investigate some aspects related to the act of translation represented by the problem of the literary and cultural polysystem, the approach and consideration of a text as part of a tradition, determined linguistically, culturally, etc. and the problem of literalism, a reassessment of the process and the literal option of rendering and converting in another code the message from a source-text into a target-language – literal option considered most often a process for mechanical rendering of the communicated message by the source-text and a monotonous one. Moreover, throughout our research, we will consider the idea that by performing the act of translation – a catalyst for a cultural flow and a cultural consumption and, at the same time, "a process of social influence through which a nation imposes to other countries their own beliefs, values, knowledge and behavioral norms, as well as their general lifestyle" – the product (the resulting text in the target-language) represents, in fact, an influx of the source-culture, a cultural imperialism that ultimately determines a linguistic imperialism through a subtle strategy of attractiveness through culture by generating a non-coercive power, a *soft power*. Thus, following the linguistic, but also cultural contact within the act of translation, certain transfers are inevitably generated either from the source language to the target language or from the target language to the source language, and the option for one process or another of the translator can be explained from the perspective of a cultural or dogmatic conditioning within a linguistic community.

Keywords: *polysystem, literal, translation, culturemes, dynamic / cognitive equivalence, formal / lexical equivalence, cultural imperialism, linguistic imperialism.*

Titlul lucrării este unul sugestiv și rezumă direcțiile pe care ni le-am propus să le urmărim în cadrul cercetării noastre: *Polisistemul literar și cultural și problema literalismului în cadrul actului traducerii.*

În cadrul acestei lucrări intenționăm să cercetăm câteva aspecte legate de actul traducerii reprezentate de problema polisistemului literar și cultural, adică a abordării și a considerării unui text ca parte a unei tradiții, determinat lingvistic, cultural etc. și de problema literalismului: o reevaluare a procedurii și opțiunii literale de redare și convertire într-un alt cod a mesajului dintr-un text-sursă într-o limbă-țintă – considerat de cele mai multe ori un procedeu de redare mecanică a mesajului comunicat de textul-sursă și unul monoton. Mai mult, pe tot parcursul cercetării noastre vom avea în vedere ideea conform căreia prin realizarea actului traducerii – catalizator al unui flux cultural și al unui consum cultural, reprezentând un „act de creație și știință” (Branște și Petrovici 2013: 589), și fiind, totodată, „un proces de influență socială prin care o națiune impune altor țări seturi proprii de credințe, valori, cunoștințe și norme comportamentale, precum și stilul său general de viață” (Salwen, Michael B. *Cultural Imperialism: A media effects approach. Critical Studies in Mass Communication*, Vol. 8, 1991, 29-38 apud Phuong 4-5) – produsul (textul rezultat în limba-țintă) reprezintă, de fapt, un influx al culturii-

sursă, un imperialism cultural ce determină în cele din urmă un imperialism lingvistic printr-o strategie subtilă de atractivitate prin cultură prin generarea unei puteri necoercitive, a unei puteri soft.

Polisistemul literar și cultural și problema literalismului

În literatura de specialitate, în studiile de traductologie, printre procedeele de la nivelul cuvântului întrebuințate în cadrul actului traducerii și o modalitate de abordare a traducerii textului este și cea literală. Cu toate acestea, acest procedeu și opțiune a traducătorului este evitat/ă de către cei mai mulți traducători: de a întrebuința un cuvânt din limba-țintă care este identic sau seamănă cu cel din limba-sursă. Mai mult, această opțiune de traducere este considerată drept mecanică, monotonă, ca fiind nenaturală sau, mai mult, văzută ca expresie a unei neînțelegeri, a unei traducer mecanice a textului-sursă, ca neputință a traducătorului, servilism chiar, în timp ce traducerea liberă ar fi considerată o dovadă de creativitate a traducătorului sau chiar curaj. Ne propunem să urmărim în lucrarea de față o reevaloare a ideii de literalism ca opțiune a traducătorului de redare a mesajului dintr-un text-sursă într-unul țintă și să atragem atenția asupra faptului că literalitatea transpunerii mesajului textului-sursă este o opțiune hermeneutică a traducătorului și că trebuie avute în vedere hermeneutica și istoria textului (adică versiunile, traducerile, evoluția canonului, exegeza și hermeneutica etc.). Cu toate acestea, procedeu literalismului nu trebuie confundat cu traducerea cuvânt cu cuvânt sau cu traducerea unu-la-unu, unde în cadrul traducerii cuvânt cu cuvânt sunt transferate gramatica limbii-surse și ordinea cuvintelor din limba-sursă, dar și semnificația primară a tuturor cuvintelor din limba-sursă, iar în ceea ce privește traducerea unu-la-unu, o formă mai largă a traducerii, unde fiecare cuvânt din limba-sursă are un corespondent într-un cuvânt din limba-țintă, dar semnificațiile primare (izolate) pot diferi.

Dar având în vedere definiția traducerii conform căreia aceasta este mai degrabă un proces de explicare, interpretare și reformulare a ideilor decât o transformare a cuvintelor, iar limba este mai degrabă un instrument de vehiculare a ideilor, rezultă că orice este traductibil. Cu toate acestea, cuvintele ce trebuie să fie traduse dețin sensuri diferite în limbi diferite și sunt cultural încărcate cu semnificații specifice spațiului respectiv în care este vorbită limba respectivă. Având în vedere textul biblic, de exemplu, literalismul asumat este „o opțiune a traducătorului, motivată cultural și perfect îndreptățită din punct de vedere semantic” (Florescu 29). Astfel, întrucât „sensurile Bibliei nu trebuie circumscrise orizontului modern de lectură și interpretare” (Florescu 29), procedeu literalismului este, de fapt, un „procedeu legitim de transpunere a unor semnificații care pot scăpa unui cititor neexersat în vastul câmp al exegezei biblice” (Florescu 29), la care ne raportăm însă la un sens contextual în maniere distincte. Dar literalismul care survine este interpretat ca fiind o imperfecțiune stilistică sau ca o incapacitate a traducătorului de a reconverti într-o formă adecvată mesajul din textul-sursă, manifestat prin calc gramatical, de semnat, de expresie sau parafraze literale, de exemplu.

Astfel, având în vedere domeniul asupra căruia dorim să (re)evaluăm problema literalismului – traducerea biblică ortodoxă–, sunt traducători care abordează dintr-o perspectivă polisistemică această problematică, confruntând studiul lingvistico-filologic al textelor ortodoxe poloneze, de pildă, cu reflecția

asupra actului traducerii în cadrul determinărilor lor istorice și culturale. Problematika contextului cultural și confesional în care a evoluat cultura religioasă (ortodoxă) poloneză în secolele al XX-lea și al XXI-lea impune manifestarea raportului literalism și traducerea liberă în cadrul unei tradiții ecleziastice (ortodoxe) poloneze. Mai mult, reconstruirea unui context cultural și teologic european în special premergător apariției primelor traduceri biblice poloneze ortodoxe se impune pentru un traducător. Problema literalismului și a traducerii libere în traductologie (versiunile ortodoxe poloneze ale Bibliei, de exemplu) presupune întrebuințarea unor tehnici și strategii de traducere pe care traducătorii le consideră adecvate, precum: calculul, împrumutul, parafraza literală etc. (procedee de traducere literală) și adaptările culturale, creațiile lexicale, echivalențele funcționale etc. (procedee de traducere liberă), corespondența formală, echivalența dinamică, echivalența textuală, traducerea semantică, traducerea comunicativă, adaptarea etc. În cadrul actului de traducere este imperios ca materialul tradus să reprezinte o comunicare a unei experienței culturale. Întrucât Biblia este un text deosebit, „fondator de religii, culturi și comunități diferite, acest fapt implică consecințe la nivelul interpretării, transmiterii și receptării lui” (Florescu 15). Astfel, opțiunile de traducere (procedeele, metodele și redarea semantică a conținutului textului biblic) ale traducătorilor dețin o anumită semnificație confesională și socio-culturală.

Cercetătorul israelian în cultură Even-Zohar respinge, de exemplu, „abordarea unui text ca fiind o entitate izolată în interiorul unei tradiții literare” (Florescu 17) și se raliază celor care consideră textul ca făcând parte dintr-un polisistem literar și cultural, cu multiple determinări: lingvistice, hermeneutice, istorice, culturale etc. În cadrul acestui polisistem, traducerile „reprezintă unul dintre cele mai active <<sisteme integrale>> [...] În cadrul Tradiției ecleziastice, traducerile Bibliei interferează cu toate celelalte elemente ale polisistemului.” (Florescu 17). Confruntarea unei traduceri cu textul-sursă dintr-o perspectivă exclusiv lingvistică ne relevă procedeele și tehnicile de traducere ale traducătorului, opțiunile sale de lexicalizare a anumitor concepte, dar nu relevă ceva asupra conținutului cultural al acestor desemnări. Dacă abordăm problema traducerii dintr-o condiționare teologică a edițiilor Bibliei în limba polonă, de pildă, se cere o încadrare a lor într-un context teologic. Astfel, afirmăm și susținem că există o strânsă legătură între preferința pentru un anumit echivalent și apartenența la o confesiune a traducătorilor: perspectivă literală, perspectivă literară, reinterpretare, echivalare culturală etc.

Având în vedere problema transpunerii numelor proprii biblice în limba polonă, de exemplu, traducătorii dețin mai multe posibilități de redare a acestora – adaptarea formală (transcrierea) sau traducerea propriu-zisă – și trebuie să ia în considerare și implicațiile religioase, teologice, lingvistice, culturale și antropologice ale teonimelor etc. Menținând forma originalului, au fost lăsate diverse notări ale numelui Jeruzolim în ediția ecumenică a Bibliei ortodoxe în limba polonă (*Biblia Ekumeniczna to jest Pismo Świąte Starego i Nowego Testamentu. Przekład Ekumeniczny z języków oryginalnych*, 2018, Wydawnictwa Towarzystwa Biblijnego w Polsce, Warszawa), de exemplu. Acest lucru este important, deoarece pare că are un sens teologic profund marcat. De aceea, numele aceluiași oraș este Jeruzolim, când vine vorba despre oraș ca atare, alături de Jerusalem, când autorul folosește acest nume, așa cum se poate presupune, în sens

teologic. Termenul Żyd a fost destinat, atât ca substantiv, cât și ca adjectiv, să fie înlocuit cu un sunet derivat din original - Judejczyk. O asemenea suprimare este în conformitate cu textul inițial și corespunde ideii rezultate din dialogul creștin-evreiesc. Traducătorul își dă seama că textul biblic nu tratează situația tuturor evreilor, ci în mod specific și îi judecă doar într-o situație dată, pe care o expune. Cu toate acestea, s-a decis păstrarea modului tradițional de traducere întrucât în numeroasele consultări și discuții ce au avut loc, traducătorii și-au dat seama că termenul de Judejczyk putea fi perceput cu alte nuanțe semantice de către cititorul modern, pierzându-se asociațiile religioase extrem de importante și, astfel, în cadrul traducerii literale, pierderea sensului originalului.

Astfel, noi sprijinim ideea emisă de către Rey-Debove conform căreia contextualizarea în ceea ce privește studiul numelor proprii are un rol foarte important: fiecare limbă (limba polonă, de exemplu) este caracterizată de anumite trăsături specifice de denominare a unor realități. Funcția specifică a numelui propriu este cea de a identifica și de a individualiza o entitate din cadrul unei clase, iar actualizarea lui se realizează contextual: în cadrul unei culturi, într-o limbă (macro-contextual; cultura românească, limba română, cultura poloneză, limba polonă) și la nivelul unui text (micro-contextual).

O altă problemă ce merită concentrarea atenției în domeniul traducerii este reprezentată de redarea frazeologismelor și a structurilor paremiologice. Astfel, întrebuițarea tehnicii echivalenței dinamice în cadrul traducerii acestora presupune anihilarea conținutului conceptual original, dar redarea clară și corectă din punct de vedere teologic. Astfel, în urma întrebuițării tehnicii echivalenței dinamice conținuturile conceptuale transpar în opțiunile și soluțiile literale ale traducătorilor. Dacă avem în vedere ediția ecumenică a Bibliei ortodoxe în limba polonă (Biblia Ekumeniczna to jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Przekład Ekumeniczny z języków oryginalnych, 2018, Wydawnictwa Towarzystwa Biblijnego w Polsce, Warszawa), de exemplu, principiul de bază al traducerii este fidelitatea față de original. Prin urmare, cititorul nu va găsi în ea paranteze cu explicații sau cuvinte adăugate. Cu toate acestea, în cazul în care textul grecesc nu era de înțeles – foarte rar – s-a decis să se repete cuvântul necesar, dar cu grija ca schimbarea să nu dăuneze fidelității textului inițial. Pe de altă parte, atunci când originalul grec are o structură a cărei semantică derivă doar din context, iar limba polonă necesită claritate, pentru acest principiu al clarității a fost adăugată această structură semantică. Acest lucru este în conformitate cu spiritul limbii polone și datorită acestui lucru, traducerea a devenit nu numai mai clară, ci și mai contemporană, în spiritul limbii din prezent. Unii termeni arhaici, care astăzi par a fi de neînțeles pentru cititorul obișnuit, cum ar fi, de exemplu, tunika, kohorta, au fost înlocuiți, acolo unde este posibil, cu denumiri moderne, cum ar fi koszula, oddział.

În urma realizării unei traduceri, critica verifică întotdeauna dacă sensul, mesajul a fost redat sau echivalat corect și clar, dacă transferul ideatic a fost realizat, evaluează corectitudinea traducerii, fidelitatea față de textul-sursă etc., dar și claritatea și eleganța stilistică. Astfel, în ediția textului biblic în limba coreeană a Societății biblice coreene, de exemplu, în versetul 그는 늪은 뱀이며 악마이며 사탄인 그 용을 잡아 천 년 동안 결박하여 („Și a prins pe balaur, șarpele cel vechi, care este diavolul și satana, și l-a legat pe mii de ani.”, Apocalipsa 20, 2), traducătorul are în vedere denumirea din textul-sursă pentru

„satana” și redă în limba coreeană entitatea respectivă cu același nume (사탄). În versetul 그리스도가 어떻게 벨리아르와 마음을 합할 수 있으며 믿는 사람이 안 믿는 사람과 무엇을 같이 할 수 있겠습니까? („Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios?”, Epistola a doua către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel 6, 15), traducătorul are în vedere denotația din textul-sursă pentru „Hristos” și „Veliar” și redă în limba coreeană denotația respectivă în conformitate cu textul-sursă (그리스도, 벨리아).

Împreună cu Ch. Taber, E. Nida opinează că „orice se poate spune într-o limbă poate fi spus și în alta, în afară de cazul când forma constituie elementul esențial al mesajului.” (Florescu 39). Cu toate acestea, „elementul esențial” al mesajului nu e numai forma, ci și conținutul său conceptual.

E. Nida opinează că o traducere este „corectă” și mesajul este reprodus cu fidelitate dacă răspunsul receptorilor în limba-țintă este echivalent cu răspunsul receptorilor originari. Dacă avem în vedere variantele ortodoxe ale traducerilor textului sacru în limba polonă, de exemplu, acestea sunt realizate conform principiului reader-oriented al lui Nida: se încearcă redarea formală și a conținutului conceptual al mesajului într-o limbă modernă, întrebuițată în prezent. Astfel, forma cea mai întrebuițată și mai cunoscută receptorilor are prioritate față de formele impuse de prestigiul literar sau de tradiția ecleziastică. Mai mult, în cadrul traducerii ecumenice poloneze se respectă recomandarea lui Nida de echivalare cu expresii endocentrice, familiare în limba-țintă. Obiectivul unei traduceri este obținerea unui răspuns echivalent, în care mesajul este reprodus cu fidelitate în măsura în care răspunsul receptorilor în limba-țintă este echivalent cu răspunsul receptorilor originari ai mesajului în limba-sursă. Dar acest lucru va duce la schimbarea completă a formei prin transformarea, parafrizarea textului-sursă în scopul obținerii unui răspuns identic al receptorilor în limba-țintă. De cele mai multe ori, corespondența formală a textului-sursă cu textul tradus nu a putut fi realizată întrucât nu se urmărește fidelitatea unei traduceri prin compararea textului-sursă cu textul tradus sub aspectul formei, ci răspunsul receptorilor originari cu răspunsul receptorilor în limba-țintă a traducerii. Astfel, echivalența dinamică și răspunsul echivalent sunt obținute prin identificarea și utilizarea în limba-țintă a unui echivalent natural cel mai apropiat al termenului ce trebuie tradus, iar prioritate au sensul și stilul. Prin urmare, forma cea mai întrebuițată și mai cunoscută receptorilor (echivalentul natural) are prioritate față de formele pe care le-a impus prestigiul literar sau tradiția ecleziastică. Din această perspectivă, actul traducerii presupune ca materialul lingvistic să fie restructurat din punct de vedere lexical și stilistic în forme echivalente dinamice în scopul obținerii unui răspuns echivalent. În ediția textului biblic în limba coreeană 개역개정 (Noua versiune revizuită în limba coreeană, 1998), în versetul 마귀에게 틈을 주지 말라 („Nici nu dați loc diavolului.”, Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel 4, 27), de exemplu, ideea de rău este redată prin denominatorul 마귀, o entitate malefică specifică imaginarului coreean. În ediția textului biblic în limba coreeană 개역한글 (Versiunea revizuită în limba coreeană, 1952/1961), în versetul 그러나 성령이 밝히 말씀하시기를 후일에 어떤 사람들이 믿음에서 떠나 미혹케 하

는영과귀신의가르침을좃으리라하셨으니 („Dar Duhul grăiește lămurit că, în vremurile cele de apoi, unii se vor depărta de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor,” Epistola întâia către Timotei a Sfântului Apostol Pavel 4, 1), 귀신 reprezintă „demoni, suflete ale morților; pot avea funcții diferite, implicându-se în activitatea oamenilor. Ei sunt atotprezenți, putând intra oriunde. Le plac locurile întunecate, casele părăsite, iazurile abandonate, peșterile. Oamenii se temeau de ei; pentru a fi îmbunați se aduceau ofrande” (Olteanu 237), ideea de rău fiind redată printr-un denominator ce face trimitere la o entitate specifică imaginarului coreean, mentalității coreene de desemnare a conceptului de rău.

Imperialismul cultural și imperialismul lingvistic

Multiculturalismul reprezintă un fenomen contemporan omniprezent, cu un rol deosebit de important în ceea ce privește impactul incontestabil asupra imperialismului lingvistic și cultural.

Traducerea reprezintă în primul rând comunicarea unei experiențe culturale. Prin urmare, traducerea ar trebui să se concentreze atât asupra transferului lingvistic, cât și asupra transferului cultural. Dar o astfel de „transpoziție presupune o traducere nu numai a structurilor lingvistice, ci și a reprezentărilor mentale din textul-sursă în textul-țintă, din mediul cognitiv al autorului în fondul rațional și cultural al receptorului” (Sorea 62).

Expansiunea ortodoxismului ca religie și cultură în același timp pe teritorii a căror dogme și valori confesionale sunt altele și absolut diferite de cea ortodoxă (în Coreea de Sud, Polonia, de exemplu) reprezintă un fenomen cultural de renume mondial, de neînchipuit în urmă cu câteva decenii. Astfel, acesta a devenit un aspect impresionant al producției culturale, al fluxului cultural și al consumului cultural prin cărțile de cult, de exemplu. Activitatea de susținere a politicilor orientate către cultura confesională – ortodoxă – prin propagarea unei viziuni a ecumenismului, dar și a filetismului ca primare a specificului particular reprezintă o extindere a acestei culturi și poate fi astfel văzută ca o dovadă esențială a funcționării imperialismului cultural. Astfel, merită poate chiar mai mult să menționăm semnificația religioasă, culturală și politică a utilizării acestei politici ca „armă” în domeniul schimburilor culturale internaționale. Prin urmare, acest influx al culturii ortodoxe în Polonia, de exemplu, include elemente ce variază de la ritualul, dogmele și instituțiile asociate acestei credințe până la limbă: o limbă nouă, cu structuri inedite. Având în vedere că Polonia este o țară preponderent catolică și că textele de cult ortodox sunt recent traduse în limba polonă, traducătorii trebuie să se fi inspirat pentru o concordanță formală (lexicală) din alte traduceri ortodoxe, aceștia punând într-o relație directă celelalte traduceri ortodoxă cu versiunea ortodoxă în limba polonă a textului sacru.

Traducerea și cultura și problema transferului cultural și a transferului lingvistic

Limba și cultura sunt inseparabile. În literatura de specialitate, conceptul de contact lingvistic este descris ca fiind un aspect al contactului cultural, iar noțiunea de traducere apare descrisă ca fiind o latură a difuzării culturale.

În ceea ce privește noțiunea de traducere, aceasta reprezintă mai întâi o experiență culturală. Mai mult, opțiunea unui traducător pentru o anumită unitate lexicală, gramaticală sau pentru un anumit procedeu manifestă anumite semnificații de ordin socio-cultural, hermeneutic, exegetic, confesional chiar etc. Prin urmare, intenția de a aborda diversele texte din perspectiva unei condiționări culturale sau teologic-dogmatice ca pe un imperativ teleologic reprezintă, prin prisma unei tradiții delimitate cultural, tradiția ca ansamblu cultural, ca model de reprezentare dintr-un anumit spațiu geografic, dintr-o anumită perioadă istorică, cu o limbă literară aflată la un anumit nivel de dezvoltare al unei culturi în sens larg (la nivel macrocontextual) și tradiția traducătorului, ca deținător al unei limbi literare proprii, caracterizat de un anumit tip de educație, de constrângeri, de ansamblu de valori (la nivel microcontextual). Prin urmare, una dintre schimbările semnificative în ceea ce privește noțiunea de traducere a fost reprezentată de recunoașterea dimensiunii culturale ca o componentă-cheie. Astfel, procesul de decodare, recodare și convertire într-un alt cod a mesajului unui text-sursă în cadrul procesului de traducere a unei limbi L1 este eficient dacă cel care citește textul este familiarizat cu fondul cultural al limbii respective. Limba are un rol important în cadrul comunicării, fiind cea mai importantă componentă capabilă de a exprima cultura.

Lingviștii și antropologii au recunoscut că formele și utilizările, performanțele propriu-zise ale unei limbi date reflectă valorile culturale ale societății în care limba este vorbită. Dar numai competența lingvistică pentru un traducător nu este suficientă pentru a fi competent în acea limbă. El trebuie să înțeleagă că pentru ca actul comunicării să fie unul de succes, limba întrebuițată trebuie să fie asociată cu celelalte comportamente culturale adecvate. Limba coreeană este o „limbă onorifică” – deține și întrebuițează multe particule onorifice –, iar acest fapt presupune elemente gramaticale care sunt întrebuițate pentru a indica semnificații sociale implicate în contexte precum atitudinile vorbitorilor (respect, umilință, formalitate) față de cei cu care se conversează sau despre care vorbesc. Prin urmare, onorificele în limba coreeană funcționează ca un indicator social. Pentru coreeni, sistemul onorificelor poate fi perceput ca o componentă culturală. În limba română există posibilitatea de a alege între alternative precum cuvinte sau fraze, depinzând de factorii sociali variați implicați în conversație, precum formalitatea situației, politețea și familiaritatea cu cel cărui i te adresezi. Astfel, se poate alege între întrebuițarea unor pronume personale de politețe „în vorbire cu persoanele sau despre persoanele cărora li se cuvine respect sau pe care vorbitorul vrea să le țină la distanță” (GLR 1963: 148), forma verbelor la plural sau alte substantive care să exprime intrinsec ideea de politețe: dumneavoastră, dânsul; ați vizitat, ați călătorit, ați ascultat, ați fost etc.

Astfel, de cele mai multe ori, traducătorul nu reușește să redea adecvat semnificația transmisă de L1, deoarece nu recunoaște cultura-țintă reflectată în tiparele lingvistice ale limbii întrebuițate de către vorbitorii nativi. De exemplu, atunci când traducătorul trebuie să redea semnificația 안드로메다가다, unde 안드로메다 trimite cu gândul la personajul mitologic grec Andromeda, iar 가다 înseamnă „a merge”, dar în limbajul argotic deține semnificația de „a vorbi despre ceva care nu mai prezintă interes și care nu mai este actual”. Astfel, cultura se manifestă prin anumite fenomene, cunoscute în literatura de specialitate drept

culturemes. Acestea se manifestă în text prin unități lexicale (sau termenii culturali) sau forme gramaticale ce denotă felul în care vorbitorii limbii respective percep lumea sau își organizează realitatea, dar constau și în modul de organizare a informației, prin urmare și a textului (Mărășescu 58).

Astfel, traducerea limbii-sursă reclamă deopotrivă și asimilarea culturii respective, înțelegerea, decodarea, recodarea și convertirea într-un nou cod lingvistic. Oamenii se exprimă prin cuvinte și expresii, structuri lingvistice care aparțin societății respective în care ei trăiesc și există un fond cultural în spatele tuturor acestor cuvinte și expresii. Astfel, structura și valorile societății limbii care este tradusă trebuie să fie luate în considerație.

Asimilarea elementelor culturale va influența semnificația și întrebuițarea limbii întrucât aceste elemente culturale includ intensii culturale care vor influența semnificația cuvintelor. Fondul cultural este implicat în limbă. Acest aspect, deosebit de important, este subliniat și în studiul Laurei Ioana Leon, *Language and culture vs language as a medium of communication: the attitude the English language today*, care insistă asupra importanței predării limbilor străine, azi, doar în contextul cultural. Acest lucru devine de o importanță majoră mai ales când vorbim de predarea limbilor străine la nivel academic, când studenții trebuie responsabilizați vizavi de prezența elementului cultural la nivelul fiecărei competențe dobândite în limbă: scriere, citire, ascultare și vorbire (Leon, 2018: 39). Mai mult, regulile gramaticale sunt și ele influențate de cultură. În cadrul actului traducerii se manifestă o relație inseparabilă între limbă și cultură, iar un traducător care nu poate utiliza limba adecvat nu are nici o cunoștință despre acea cultură. De asemenea, pentru un traducător care nu cunoaște suficient cultura, nu poate întrebuița limba respectivă în întregime. Când se traduce dintr-o limbă-sursă, cei mai mulți dintre cei care o traduc nu întâmpină dificultăți în ceea ce privește limba însăși, dar în ceea ce privește cultura limbii respective, da.

Referințe bibliografice

Biblia Ekumeniczna to jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Przekład Ekumeniczny z języków oryginalnych. Warszawa: Wydawnictwa Towarzystwa Biblijnego w Polsce, 2018.

개역개정 (Noua versiune revizuită în limba coreeană, 1998)

(http://www.holybible.or.kr/B_GAE/).

개역한글 (Versiunea revizuită în limba coreeană,

1952/1961)(http://www.holybible.or.kr/B_GAE/).

Gramatica limbii române. Sintaxa. vol. al II-lea, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.

Braniște, Ludmila și Petrovici, Oana, *Lyrical expresivity in Romanian and the art of translation*, în *"The Proceedings of the European Integration-between Tradition and Modernity Congress"*, Editura Universității „Petru Maior”, Volume Number 5, ed.: Iulian Boldea, Târgu Mureș: Arhipelag XXI, 24-25 octombrie 2013, p. 588-595.

Capidan, Theodor. *Limbă și cultură.* București: Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1943.

Conțac, Emanuel. *Determinări culturale și teologice în traducerea Noului Testament.* Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.

Florescu, Ioan-Florin. *În multe chipuri de Scripturi. Studii de traductologie biblică românească.* Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.

Gökçe, Özlem. *Honorifics in Korean elementary speaking textbook for foreign language learners*. Ankara: Ankara University, Department of Eastern Languages and Literatures, Korean Language and Literature, 2012.

Leon, Laura Ioana. *Language and culture vs language as a medium of communication: the attitude towards the English language today, vol The Challenges of Communication: contexts and strategies in the world of globalism*. Editori Iulian Boldea, Cornel Sigmirean, Dumitru-Mircea Buda. TgMureș: EdituraArhipelag XXI Press, 2018.

Mărășescu, Amalia. *Basic Issues in Translation Studies*. Pitești: Editura Paralela 45, 2012.

Nida, Eugene A. *Traducerea sensurilor. Traducerea: posibilă și imposibilă. Traducere de Rodica Dimitriu*, Iași: Institutul European, 2004.

Nye, Joseph S. jr. *Puterea blândă: calea către succes în politica mondială*. Iași: Institutul European, 2009.

Öhmann, Susanne. *Theories of the Linguistic Field, în „Word”, IX (1953), 123–134*.

Olteanu, Antoaneta. *Dicționar de emitologie. Demoni, duhuri, spirite*. București: Editura Paideia, 2004.

Phuong, Duong Nguyen Hoai. *Korean Wave as Cultural Imperialism. A study of K-pop Reception in Vietnam*. MA, Leiden University, 2007.

Sorea, Daniela. *Translation. Theory and Practio*. București: Editura Coresi, 2008.

Weinreich, Uriel. *Limbi în contact. Constatări și probleme*. Traducere de Marinela Burada, Brașov: Editura Universității Transilvania, 2013.